

Inhoudsopgave

Speech Pieter Jan Biesheuvel, voorzitter Raad voor Werk en Inkomen	2
Speech op hoofdlijnen Hans Kamps, kroonlid SER.....	5
Samenvatting uitkomsten Arbeidsmarktenquête 2010	6
Voorspelkracht burgers versus arbeidsmarktprofessionals	13
Curricula Vitae sprekers	16
Publicaties RWI 2010.....	31

Speech Pieter Jan Biesheuvel, voorzitter Raad voor Werk en Inkomen

Dames en heren,

Ook ik heet u van harte welkom op dit Najaarscongres van de Raad voor Werk en Inkomen.

De economische situatie laat een ongewis beeld zien. De 'vrije val', waarin de economie vanaf de tweede helft van 2008 terecht kwam, is gelukkig voorbij. Het CPB raamt in de Meerjaren Economische Verkenning 2010 ofwel de MEV niet meer dan een bescheiden economisch herstel. Tegelijkertijd geeft het CPB aan dat de onzekerheden in de raming groot zijn. En het regeerakkoord doet volgens de CPB-doorrekening weer een deel van het economisch herstel teniet. Voor volgend jaar resteert zo net iets meer dan 1 procent groei. De werkloosheid blijft volgens de MEV volgend jaar stabiel, op 5,5 procent. Hetzelfde getal dat geraamd wordt voor dit jaar. De werkloosheid neemt dus nog niet echt af het komende jaar. Het spectaculaire herstel van de uitzendbranche in het derde kwartaal is hoopvol. Maar toch komen we volgens deze cijfers nog niet echt krachtig uit de crisis.

Zal de bescheiden economische groei doorzetten en krachtiger worden? Of zal er een nieuwe terugval volgen? Komt er een zogenoemde dubbele dip? Uit de Arbeidsmarktenquête blijkt dat bijna de helft van de mensen denkt dat het dieptepunt van de crisis achter de rug is. Maar ook denkt een kwart van de ondervraagden dat het dieptepunt nog moet komen. Wat er daadwerkelijk gaat gebeuren is deels afhankelijk van beleid. Beleid dat is bedoeld om krachtiger uit de crisis te komen.

Onze Arbeidsmarktenquête is een vragenlijst over de ontwikkeling van de arbeidsmarkt en de werkgelegenheid. We zetten deze enquête jaarlijks uit onder een steekproef uit de Nederlandse bevolking en onder arbeidsmarktprofessionals. Als het goed is heeft u deze enquête dus allemaal ingevuld. Dit jaar hebben we de verwachtingen van de afgelopen jaren eens met elkaar vergeleken. Zo vragen wij al jaren naar uw opvattingen over de ontwikkeling van de werkloosheid. We hebben geanalyseerd in hoeverre u deze als arbeidsmarktprofessionals beter voorspeld heeft dan het gemiddelde volk. Ook hebben we de voorspellingen van het CPB hierbij betrokken. Wat denkt u? Wie heeft het beter gedaan?

Gemiddeld voorspelt u als arbeidsmarktprofessional bijna even goed als de Nederlandse bevolking. Onder u bevinden zich enkele positivo's, maar ook enkele notoire zwartkijkers. De spreiding van uw antwoorden is echter groot. Omdat u meer extreme antwoorden geeft dan de Nederlandse bevolking, is het dus heel goed mogelijk dat we er naast zitten als we toevallig net naar de verkeerde deskundige luisteren. Willen deze deskundigen zich nu kenbaar maken alstublieft? Dan weten we tenminste wie we de volgende keer moeten raadplegen, of juist niet.

Wie er het afgelopen jaar overigens wel naast zat, was het CPB. Uw voorspelling was daar blijkens onze enquête superieur aan, evenals het oordeel van de gemiddelde Nederlander. Duidelijk is dat de beperkte stijging van de werkloosheid economen zeer heeft verbaasd. Dat is dan ook een van de weinige positieve dingen die over de crisis kunnen worden gezegd.

De samenvatting van de resultaten van de Arbeidsmarktenquête 2010 en van de onderlinge vergelijking tussen resultaten van de afgelopen jaren treft u overigens in de congresbundel aan. Deze krijgt u bij het weggaan uitgereikt.

Zoals gezegd gaat het economisch beter. Het is echter de vraag of die verbetering zal doorzetten en wat er voor nodig is om die verbetering te versterken. Bovendien moeten we lering trekken uit de crisis. Dit staat allemaal centraal tijdens ons congres. Grofweg zullen we voor de pauze kijken naar de effecten van de crisis. Na de pauze zullen vooral de lessen, oplossingen en adviezen aan de orde komen. Overigens kan dat alleen met behulp van voldoende cultuurhistorische inzichten. Maar ook daar hebben we aan gedacht.

Een eerste vraag is welke effecten de crisis in Nederland gehad heeft, ook in vergelijking met het buitenland. Aart Jan de Geus zal daarover spreken. Daarna willen we kijken welke sectoren in Nederland geraakt zijn door de crisis en welke groepen op de arbeidsmarkt daar de gevolgen van ondervinden. Jules Theeuwes, Gerjoke Wilmink en René Paas worden daarover geïnterviewd.

Na de pauze gaan we op zoek naar oplossingen. Ik wil de sprekers, en ook u in de zaal, vragen om uw creativiteit en deskundigheid te delen. Een arbeidsmarkt die kansen biedt voor iedereen, zodat de mogelijkheden voor economische groei kunnen worden benut. Naar mijn mening zou scholing daarbij centraal moeten staan. Daarover zijn we het met elkaar eens, want volgens de Arbeidsmarktenquête geeft u prioriteit aan het scholen van werknemers. Daarnaast ziet u ook het bevorderen van de werkgelegenheid, het voortzetten van de deeltijd-WW en het op termijn doorwerken tot 67 jaar als belangrijke maatregelen.

Verder hebben we er in de Arbeidsmarktanalyse van dit jaar op gewezen dat – ook bij een herstel van de krapte op de arbeidsmarkt – een passende baan voor iedereen geen vanzelfsprekendheid is. De functie-eisen en de mogelijkheden van de werkzoekende moeten maar net bij elkaar passen. Hans Kamps zal onder andere op dit punt ingaan. Ondernemers en werknemersvertegenwoordigers uit de dagelijkse praktijk – Melek Usta, Bert Gijsberts en Mathi Bouts – zullen ons daarna vertellen hoe hun bedrijf door de crisis is geraakt, hoe zij er doorheen gekomen zijn en wat zij ons allen aanraden om de komende tijd te doen.

Vinden de geledingen van de RWI – werkgevers, werknemers en gemeenten – de genoemde recepten ook de meest gewenste om krachtig uit de crisis te komen? De vicevoorzitters van de RWI, Leo Hartveld (namens de werknemers), Myra Koomen (namens de gemeenten) en Hans de Ruiters (namens de werkgevers) gaan hierover met elkaar in debat aan het slot van het congres.

Tot slot. Het afgelopen jaar heeft de Nederlandse economie voor het eerst sinds jaren een krimp gekend. Dat betekent dat er veel mensen werkloos zijn geworden en dat veel zzp'ers te kampen hebben gekregen met een gebrek aan opdrachten. Niet iedereen krijgt een uitkering en voor sommigen zal de uitkering stoppen voordat er nieuw werk gevonden is. De groep nuggers, werkloze niet-uitkeringsgerechtigden op zoek naar werk, zal dus groter worden. Ook zullen veel gezinnen geraakt worden door het wegvallen van een of soms twee inkomens, waardoor ook de groep werkende armen en uitkeringsgerechtigden zal groeien. Uit de Arbeidsmarktenquête blijkt dat maar 1 procent van de arbeidsmarktprofessionals een daling van de inkomensverschillen verwacht in de periode tot 2013. In deze zaal zitten dus 4 mensen die....

Voor de groepen die nu geraakt zijn door de crisis moet actief geïnvesteerd worden in bijvoorbeeld van-werk-naar-werktrajecten om te voorkomen dat zij werkloos worden. Wie wel werkloos wordt, moet adequaat en effectief ondersteund worden om weer volwaardig te kunnen participeren als de economie aantrekt. Een terugkeer op de arbeidsmarkt is namelijk lang niet voor iedereen vanzelfsprekend. Maar participatie is wel dé weg naar inkomensverbetering. Economisch herstel kan de participatiekansen fors vergroten. Als er

minder budget beschikbaar is voor re-integratie, is het van belang om veel doordachter en selectiever met dit budget om te gaan. Goede diagnose en effectiviteitsmeting is dan van centraal belang.

Kortom: het motto van dit congres, is "Krachtig uit de crisis!". Het is onze bedoeling om met behulp van de bijdragen van de diverse sprekers zicht te geven op de aard van de crisis, de gevolgen van de crisis en vooral op de vraag hoe we sterk uit de crisis moeten komen. Aan het eind van de dag maak ik graag – met u! – de stand van zaken op.

Ik wens u een inspirerende middag!

Speech op hoofdlijnen Hans Kamps, kroonlid SER

Hoe kan Nederland krachtig uit de crisis komen? Welke maatregelen, beleidsinstrumenten zijn daarvoor nodig?

De crisis vertaalt zich vooral in een oplopende werkloosheid onder de zwaksten. De arbeidsmarkt werkt als een verdringingsmarkt.

Daarom is extra inspanning noodzakelijk om juist de onderkant aan het werk te krijgen en de werkloosheid in feite eerlijker te verdelen.

De infrastructuur om dit te doen is verre van compleet; de banen zijn er nog wel - hoewel sterke terugloop van aantallen vacatures op laag en ongeschoold niveau. Maar kennelijk slagen we er niet in om de match tot stand te brengen.

Mogelijkheden zijn:

aanhalen banden bedrijfsleven en beroepsonderwijs

aanhalen banden zorg en onderwijs, en onderwijs en arbeidsbemiddeling

meer investeren in onderwijs ; niet alleen hogere maar juist lagere vormen van onderwijs wellicht loslaten van startkwalificatie.

De infrastructuur staat nu onder druk: zijn de gemeenten al klaar voor massale decentralisatie van beleid in combinatie met minder geld?

Het kan als er dwarsverbanden worden gelegd en niet-vrijblijvend tussen gemeenten wordt samengewerkt.

Samenvatting uitkomsten Arbeidsmarktenquête 2010

Verwachtingen en meningen over de arbeidsmarkt van morgen

Jan Nelissen van CentERdata

1. Een korte introductie

Evenals voorgaande jaren heeft de Raad voor Werk en Inkomen de mening van de Nederlandse bevolking en van arbeidsmarktprofessionals gevraagd over actuele arbeidsmarktontwikkelingen. Het volledige rapport Arbeidsmarktenquête 2010 vindt u op de website (www.rwi.nl). In deze samenvatting treft u de belangrijkste resultaten aan. Het rapport is opgesteld door CentERdata.

Respons

Aan het arbeidsmarktonderzoek hebben dit jaar 1.804 Nederlandse huishoudens deelgenomen. Ook hebben 379 arbeidsmarktprofessionals de vragenlijst ingevuld. Bij arbeidsmarktprofessionals gaat het dan om medewerkers van werkgevers- en werknemersorganisaties, beleidsmakers bij de overheid, deskundigen die bij een uitvoeringsorganisatie in de sociale zekerheid werken, medewerkers van een arbodienst of re-integratiebedrijf en ten slotte ook deskundigen van bijvoorbeeld onderzoeks- en adviesbureaus. Net als de afgelopen vier jaar zijn de arbeidsmarktprofessionals door de RWI benaderd via de elektronische nieuwsbrief RWI-zine. De opinie van de Nederlandse bevolking is wederom in beeld gebracht via een internetenquête onder het CentERpanel - een representatieve steekproef van Nederlandse huishoudens - van CentERdata (Universiteit van Tilburg). De enquête heeft plaatsgevonden in september en oktober 2010. Hoewel de respons iets lager ligt dan in voorgaande jaren is de respons toch voldoende representatief om tot valide uitspraken te komen.

Wat is gevraagd?

In de eerste plaats is aan de respondenten gevraagd, welke ontwikkelingen in de periode tot 2013 zij verwachten op het punt van de werkgelegenheid en de werkloosheid. Daarbij wordt ingezoomd op groepen (ouderen, jongeren, allochtonen etc.) en op sectoren. En worden de resultaten vergeleken met die van voorgaande jaren, waar identieke vragen zijn gesteld.

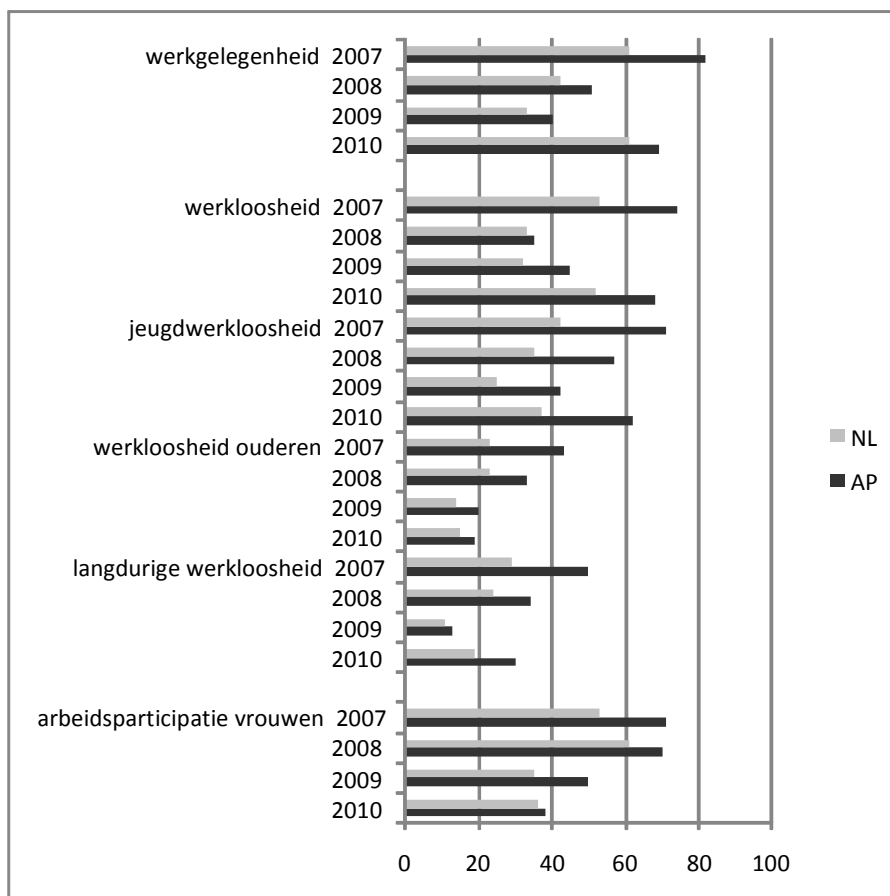
In de tweede plaats zijn vragen gesteld over specifieke arbeidsmarktthema's. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de verwachtingen ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal zelfstandigen, het aantal werkzoekenden zonder recht op een uitkering, het aantal arbeidsongeschikten met een betaalde baan, de ontwikkeling van inkomensverschillen of de ontwikkeling van de achterstand van allochtonen. Daarna volgt een kort blok over de (verwachtingen van de) ontwikkeling van de arbeidsmobiliteit. Een deel van het onderzoek heeft een nauwe link met het thema van het congres. Hier wordt ingezoomd op de impact van de crisis. Is de crisis volgens de Nederlandse bevolking en de arbeidsmarktprofessionals al over zijn hoogtepunt heen? Welke groepen en sectoren zijn in het bijzonder getroffen? En welke groepen en sectoren krabbelen weer als eerste op? Welke overheidsmaatregelen hebben goed gewerkt en welke niet? En welke arbeidsmarktmaatregelen maken Nederland weer sterker ná de crisis? Het rapport sluit af met enkele vragen over de mate waarin respondenten persoonlijk zijn geraakt door de crisis.

2. Algemene verwachtingen ten aanzien van de arbeidsmarkt

Als gevolg van de wereldwijde kredietcrisis onderging Nederland vorig jaar de grootste economische teruggang sinds jaren. In verschillende sectoren stond de werkgelegenheid sterk onder druk en nam de werkloosheid toe. Dit jaar zien we een voorzichtig herstel. In

ieder geval daalt het aantal werklozen weer licht. Dit zien we ook terug in de verwachtingen van de respondenten over de werkgelegenheid en werkloosheid. In vergelijking met de twee voorafgaande jaren zijn zowel arbeidsmarktprofessionals als de gemiddelde Nederlander optimistischer over de ontwikkeling van de werkgelegenheid. We zien langzaam maar zeker het positieve beeld van vóór de economische crisis terugkomen. In figuur 1 worden de belangrijkste uitkomsten gepresenteerd. Het gaat hier om de verwachtingen van de arbeidsmarktprofessionals (AP) en gewone Nederlanders (NL) over de ontwikkeling voor de komende 3 jaar. In de figuur wordt de mate weergegeven (in procenten) waarin beide groepen *positieve verwachtingen* hebben (dus: groei werkgelegenheid, daling werkloosheid e.d.).

Figuur 1. Verwachtingen van de Nederlandse bevolking (NL) en arbeidsmarktprofessionals (AP) over de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de werkloosheid 2007-2010 (Percentages met positieve verwachtingen over de arbeidsmarkt, per jaar waarin dit onderzoek is afgenomen)

In de eerste plaats valt in figuur 1 op dat arbeidsmarktdeskundigen meer uitgesproken positieve verwachtingen hebben dan de gemiddelde Nederlander. Anno 2010 verwacht zo'n 70% van de arbeidsmarktprofessionals en 60% van de Nederlandse bevolking een stijging van de werkgelegenheid tussen nu en 2013. Verleden jaar verwachtte slechts 40% respectievelijk 33% een toename van de werkgelegenheid tussen 2008 en 2012.

Wat betreft de verwachting over de ontwikkeling van de werkloosheid zien we min of meer eenzelfde ontwikkeling: ook hier zitten we weer bijna op het niveau van voor de crisis. Van de arbeidsmarktprofessionals verwacht 68% een daling van de werkloosheid in de periode

tot 2013. Onder de Nederlandse bevolking ligt dat percentage iets boven de 50. Vorig jaar was dat 45 respectievelijk 32%.

Wat opvalt is, dat zowel arbeidsmarktprofessionals als gewone Nederlanders veel optimistischer zijn gestemd over de daling van de jeugdwerkloosheid dan over de daling van de werkloosheid onder ouderen. Over de daling van de werkloosheid onder ouderen zijn de respondenten zelfs pessimistisch. Hier voorziet minder dan 20% van de arbeidsmarktprofessionals en van de Nederlandse bevolking een daling en meer dan 50% een stijging. Deze uitkomsten zijn nog wat pessimistischer dan in 2009.

Iets optimistischer is men dit jaar over de langdurige werkloosheid in vergelijking met vorig jaar. Maar ook nu voorziet een groot deel – zo'n 40% van de arbeidsmarktprofessionals en de Nederlandse bevolking – een toename van de werkloosheid onder deze groep (tegenover 60 tot 70% vorig jaar).

Figuur 1 laat ten slotte zien dat het optimisme over de ontwikkelingen rond werkgelegenheid zich niet vertaalt in een groter optimisme over toename van de arbeidsparticipatie onder vrouwen. Arbeidsmarktprofessionals zijn zelfs wat terughoudender geworden. Voorzag in 2009 nog 50% een stijging van de arbeidsparticipatie onder vrouwen in de periode tot 2012, nu voorziet minder dan 40% een stijging van de arbeidsparticipatie onder vrouwen in de periode tot 2013. Dat komt overeen met de verwachtingen van de Nederlandse bevolking.

3. Specifieke arbeidsmarktonderwerpen

Aan de Nederlandse bevolking en aan arbeidsmarktprofessionals is een aantal stellingen voorgelegd. Daarin is hen gevraagd, aan te geven hoe de arbeidsmarkt zich op specifieke thema's tot 2013 zal ontwikkelen. Tabel 1 laat de uitkomsten zien.

Tabel 1: Percentage van de Nederlandse bevolking (NL) en arbeidsmarktprofessionals (AP) dat verwacht dat in 2013 een stijging of een daling heeft plaatsgevonden met betrekking tot een specifiek arbeidsmarktonderwerp

In 2013 is...	NL	AP
...het aantal zelfstandigen gestegen	43%	57%
...het aantal werkzoekenden zonder recht op een uitkering gedaald	21%	15%
...het aantal arbeidsongeschikten met een betaalde baan gestegen	23%	36%
...het aantal vrouwen in topposities gestegen	50%	43%
...zijn de inkomensverschillen kleiner geworden	7%	1%
...is de achterstand van allochtonen ten opzichte van autochtonen kleiner geworden	27%	39%
...is de aansluiting tussen (beroeps)onderwijs en arbeidsmarkt voldoende of beter	22%	22%

Uit tabel 1 blijkt dat arbeidsmarktdeskundigen in de regel meer uitgesproken opvattingen hebben dan gewone Nederlanders. Buitengewoon positief is men over de ontwikkeling van het aantal zelfstandigen tot 2013 en over het aantal vrouwen in topposities. Minder positief zijn de arbeidsmarktprofessionals en de leden van de Nederlandse bevolking over de ontwikkeling van de achterstand van allochtonen ten opzichte van autochtonen: liefst 73% van de Nederlanders en 61% van de arbeidsmarktprofessionals verwacht dat de achterstand in 2013 niet kleiner is geworden. Een even pessimistisch beeld zien we voor wat betreft de huidige aansluiting tussen (beroeps)onderwijs en arbeidsmarkt: meer dan driekwart van beide groepen beoordeelt de aansluiting als minder dan voldoende. Opvallend ten slotte is dat slechts 1% van de arbeidsmarktprofessionals en 7% van alle Nederlanders verwacht dat de inkomensverschillen in de komende drie jaar kleiner zullen worden.

Mobiliteit

Ten aanzien van mobiliteit is in het bijzonder onder de arbeidsmarktprofessionals een aanzienlijke groep (69%) de mening toegedaan dat er te weinig vrijwillig van werkgever gewisseld wordt (externe mobiliteit). Dit percentage is in de afgelopen jaren ook behoorlijk gestegen, zowel onder de groep gewone Nederlanders als onder de arbeidsmarktprofessionals. Blijkbaar zien beide groepen in de vergroting van de arbeidsmobiliteit een wapen om de werkloosheidseffecten van de huidige crisis te mitigeren. Waarmee we zijn aanbeland bij het 'hart' van de enquête, tevens het onderwerp van het RWI-najaarscongres: de impact van de economische crisis.

4. De impact van de economische crisis

Algemeen beeld

Allereerst is gevraagd waar we staan wat betreft de economische crisis. De Nederlandse bevolking en de arbeidsmarktprofessionals zijn vrij eensgezind. Bijna 50% is van mening dat we over het dieptepunt van de crisis heen zijn. Een kwart vreest echter dat het ergste nog moet komen, terwijl ruim een kwart hierover geen uitspraak wil doen. Dan is in de enquête vervolgens gevraagd, welke groepen en welke sectoren het hardste zijn getroffen. Tabel 2 (groepen) en tabel 3 (sectoren) laten de uitkomsten zien.

Beeld naar groepen en sectoren

In de tabellen 2 en 3 wordt zowel vanuit het perspectief van de gewone Nederlander als vanuit het perspectief van de arbeidsmarktprofessionals een top-5 gepresenteerd. Deze top-5 kan dan ook worden vergeleken tussen de Nederlandse bevolking en de groep arbeidsmarktprofessionals.

Tabel 2: Top 5 van door de crisis getroffen groepen volgens de Nederlandse bevolking (NL) en arbeidsmarktprofessionals (AP)

NL		AP	
RANGORDE		RANGORDE	
1 lager opgeleiden	52%	1. lager opgeleiden	77%
2. langdurig werklozen	41%	2. langdurig werklozen	68%
3. 50-59 jarigen	37%	3. 50-59 jarigen	60%
4 NUG	31%	4. arbeidsongeschikten	52%
4 jongeren	31%	5. jongeren	46%
4 ZZP-ers	31%		

Tabel 3: Top 5 van sectoren die volgens de Nederlandse bevolking (NL) en arbeidsmarktprofessionals (AP) het langst last zullen hebben van de crisis

NL		AP	
RANGORDE		RANGORDE	
1. bouw	61%	1. bouw	75%
2. horeca	34%	2. overheid	33%
3. gezondheidszorg en welzijn	28%	3. horeca	29%
4. financiële instellingen	17%	3. gezondheidszorg en welzijn	29%
5. overheid	11%	5. zakelijke dienstverlening	21%
uitzendsector	9%	uitzendsector	6%

Zowel ten aanzien van de vraag wie het hardste is getroffen als ten aanzien van de vraag, welke sectoren het meeste last hebben gehad is er een grote mate van overeenstemming tussen de Nederlandse bevolking en de arbeidsmarktprofessionals. De arbeidsmarktprofessionals laten ook hier grotere uitslagen (percentages) zien. Meer dan driekwart van de arbeidsmarktprofessionals is van mening dat de lager opgeleiden het meeste last hebben gehad van de crisis. Dan volgen de langdurig werklozen en de groep 50-59 jarigen. Ten aanzien van een tweetal groepen lopen de meningen van Nederlanders en arbeidsmarktprofessionals uiteen. Nederlanders zijn sterker dan de arbeidsmarktprofessionals van mening dat nuggers meer last van de crisis hebben gehad. Het omgekeerde zien we terug bij de groep arbeidsongeschikten. De arbeidsmarktprofessionals zijn de mening toegedaan dat deze laatste groep veel last heeft gehad van de crisis.

Dan de sectoren. Men had mogen verwachten dat veel respondenten de uitzendbranche zouden hebben aangewezen als zwaar getroffen sector: dat beeld kan in tabel 3 niet worden herkend. Volgens driekwart van de arbeidsmarktprofessionals en 61% van alle Nederlanders is met name de bouw de zwaarst getroffen branche. Daarna volgen de horeca, de gezondheidszorg, de financiële instellingen en de overheid.

Vervolgens is gevraagd, welke sectoren weer het eerste uit het crisisdal zullen kruipen. In tabel 4 treft u de uitkomsten aan.

Tabel 4: Top 5 van sectoren waar na de crisis de werkgelegenheid het eerste weer zal groeien volgens de Nederlandse bevolking (NL) en arbeidsmarktprofessionals (AP)

NL		AP	
RANGORDE		RANGORDE	
1. uitzendsector	41%	1. uitzendsector	64%
2. handel en reparatie	25%	2. vervoer, opslag en communicatie	34%
3. bouw	22%	3. zakelijke dienstverlening	31%
4. vervoer, opslag en communicatie	21%	4. handel en reparatie	30%
5. industrie	19%	5. industrie	23%

Tabel 4 laat zien, dat de uitzendsector zijn naam als conjunctuurvoorspeller nu wel waarmaakt: zowel bij de Nederlandse bevolking als bij de arbeidsmarktprofessionals voert deze branche de ranglijst aan. De opvattingen welke sectoren weer als eerste werkgelegenheidsgroei vertonen zijn grosso modo onder Nederlanders en professionals deels dezelfde: handel en vervoer, communicatie en industrie. Daarentegen verwachten de arbeidsmarktprofessionals meer dan de andere Nederlanders een wederopstanding van de zakelijke dienstverlening en zien gewone Nederlanders de bouw weer uit het dal klimmen. Opvallend ten slotte zijn de verschillen in sectoren tussen tabel 3 en tabel 4. De sectoren met werkgelegenheidsgroei zijn – met uitzondering van de bouw – andere sectoren dan die het hardste door de crisis zijn getroffen.

Overheidsmaatregelen

Wat betreft de overheidsmaatregelen in het kader van de crisisbestrijding is een meerderheid (en onder de arbeidsmarktprofessionals zelfs een grote meerderheid) van mening dat investeringen in educatie meer centraal zouden moeten staan (tabel 5). Een meerderheid van de arbeidsmarktprofessionals vindt dat ook investeringen in milieu meer centraal zouden moeten staan. Marktwerking mag per saldo volgens beide groepen minder centraal staan. Bezuinigen mag van de Nederlandse bevolking meer centraal staan, terwijl arbeidsmarktprofessionals hier per saldo minder heil in zien. Overigens houden de groepen

onder de Nederlandse bevolking die voorstander zijn van bezuinigen en de groepen die meer brood zien in het aanjagen van de consumptieve bestedingen elkaar behoorlijk in evenwicht.

Tabel 5: Top 5 van door de Nederlandse bevolking (NL) en arbeidsmarktprofessionals (AP) genoemde overheidsmaatregelen

NL		AP	
RANGORDE		RANGORDE	
1. educatie bevorderen	56%	1. educatie bevorderen	78%
2. economische kansen exporteren	43%	2. investeringen in milieu stimuleren	57%
3. binnenlandse consumptie bevorderen	43%	3. economische kansen exporteren	41%
4. bezuinigen	41%	4. binnenlandse consumptie bevorderen	38%
5. investeren in infrastructuur	40%	5. investeren in infrastructuur	36%
marktwerking bevorderen	30%	marktwerking bevorderen	21%

Arbeidsmarktmaatregelen

Welke arbeidsmarktmaatregelen maken Nederland volgens de respondenten sterker na de crisis? In tabel 6 kunnen de belangrijkste uitkomsten worden aangetroffen. Uit tabel 6 blijkt dat de opvattingen van de Nederlandse bevolking en die van de arbeidsmarktprofessionals behoorlijk uiteen lopen. Zien de Nederlanders het meeste heil in het bevorderen van de werkgelegenheid, volgens de arbeidsmarktprofessionals moeten we het vooral zoeken in het bevorderen van scholing van werknemers. Ook op andere punten lopen de opvattingen uiteen: zo hechten de arbeidsmarktprofessionals minder aan het continueren van de deeltijd-WW en geven zij – meer dan andere Nederlanders – het belang aan om te blijven werken aan de bevordering van de arbeidsparticipatie. Bij beide groepen staat het bevorderen van de combinatie tussen arbeid en zorg hoog op het verlanglijstje. Het bezuinigen op re-integratie activiteiten en het verkorten van de uitkeringsduur worden relatief weinig genoemd; door arbeidsmarktprofessionals minder dan de Nederlandse bevolking.

Tabel 6: Top 5 van door de Nederlandse bevolking (NL) en arbeidsmarktprofessionals (AP) genoemde arbeidsmarktmaatregelen

NL		AP	
RANGORDE		RANGORDE	
1. werkgelegenheid bevorderen	52%	1. scholing van werknemers	61%
2. scholing van werknemers	37%	2. verhogen arbeidsparticipatie	48%
3. deeltijd-WW continueren	34%	3. werkgelegenheid bevorderen	44%
4. doorwerken tot 67 jaar	32%	4. combinatie arbeid-zorg verbeteren	42%
5. combinatie arbeid-zorg verbeteren	25%	5. doorwerken tot 67 jaar	32%
arbeidsproductiviteit verhogen	12%	arbeidsproductiviteit verhogen	24%

Zelf getroffen?

Gaf vorig jaar een vijfde van de arbeidsmarktprofessionals en 8% van de Nederlandse bevolking aan zelf getroffen te worden door de crisis, dit jaar ligt dat percentage aanzienlijk

hoger. Nu is dat een op de vijf voor de Nederlandse bevolking en bijna de helft van de arbeidsmarktprofessionals. Dat betreft relatief vaak dat de vaste baan bedreigd wordt, dan wel dat het voortbestaan van de organisatie waar men werkt in het geding is, of dat men op zoek is naar (ander) werk, maar niet verwacht dat snel te kunnen vinden. Voor zzp'ers geldt vaak dat men geconfronteerd wordt met teruglopende omzet. Ook meer werkdruk en bevrozing of verlaging van salaris en extra uitkeringen worden door hen genoemd. Voor sommigen geldt echter dat de crisis juist tot meer omzet leidt.

Kennis van WW-rechten

Tot slot is ingegaan op kennis omtrent WW-rechten. Bijna de helft van de arbeidsmarktprofessionals en 30% van de Nederlandse bevolking zegt - voor zover van toepassing - op de hoogte te zijn van het aantal maanden waarop men recht op WW heeft in geval van werkloos worden. Meer dan de helft van de arbeidsmarktprofessionals met kennis van de WW verwacht gedurende drie jaar of langer een WW-uitkering te ontvangen in geval van werkloosheid. Onder de Nederlandse bevolking is dat minder dan een kwart. Slechts weinig Nederlanders lijken zich te realiseren dat de WW-uitkering gemaximeerd is.

Voorspelkracht burgers versus arbeidsmarktprofessionals

Samenvatting

Klaas de Vos en Jan Nelissen van CentERdata

De RWI arbeidsmarktenquête is dit jaar voor de vijfde maal onder de arbeidsmarktprofessionals uitgezet, en voor de vierde maal onder de Nederlandse bevolking. Het is daarom goed een aantal jaarlijks terugkerende oordelen en verwachtingen in perspectief te plaatsen en, waar mogelijk, af te zetten tegen de feitelijke ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. We hebben de oordelen van de Nederlandse bevolking en de arbeidsmarktprofessionals over de afgelopen vier jaar vergeleken, en de ontwikkeling van de verschillen tussen arbeidsmarktprofessionals en de Nederlandse bevolking in de loop der jaren geanalyseerd. Tevens zijn we nagegaan in hoeverre de achtergrondkenmerken van respondenten hebben geleid tot significante verschillen tussen oordelen. Ten slotte hebben we de verwachtingen over het verloop van de crisis in 2009 en de uitkomsten van 2010 geconfronteerd.

In deze samenvatting gaan we ook in op de vraag of we kunnen vaststellen of er sprake is van een meerwaarde van de opvattingen van arbeidsmarktprofessionals boven de mening van het panel (de gemiddelde Nederlander). We constateren ook enkele tegenstellingen tussen blijkens de enquêtes waargenomen problemen, en de praktijk waarin deze problemen niet of veel minder aan de orde zijn. Dit zet ons op het spoor van enkele 'probleemmythen' op de arbeidsmarkt.

Vergelijking van de oordelen in de twee groepen

De jaarlijks terugkerende voorspellingen betreffen de ontwikkeling van de werkgelegenheid, de werkloosheid in het algemeen en voor diverse groepen, de arbeidsparticipatie van vrouwen, het aantal vrouwen in topposities, de inkomensverschillen, de achterstand van allochtonen versus autochtonen en verschillende vormen van mobiliteit. Tevens wordt elk jaar een oordeel gevraagd over het vóórkomen van discriminatie op de arbeidsmarkt en over de aansluiting van het mbo op de arbeidsmarkt. Met uitzondering van de voorspellingen over het aantal vrouwen in topposities blijken er bij al deze onderwerpen gemiddeld over de jaren 2007-2010 significante verschillen tussen de opvattingen van de arbeidsmarktprofessionals en de Nederlandse bevolking te zijn.

Daarbij geldt in de meeste gevallen dat de arbeidsmarktprofessionals wat optimistischer zijn dan de gemiddelde Nederlander waar het de ontwikkeling in de komende jaren betreft, maar minder positief waar het gaat om de feitelijke situatie.

In een aantal gevallen is sprake van significante verschillen tussen de diverse groepen arbeidsmarktprofessionals. Zo zijn Werknemers gemiddeld het minst optimistisch over de ontwikkeling van de jeugdwerkloosheid, terwijl de groepen Uitvoering, Werkgevers en Overheid relatief optimistisch zijn. Over de werkloosheid onder ouderen is naast de groep Werknemers ook de groep Uitvoering relatief pessimistisch. Als we de verwachtingen over de diverse vormen van werkloosheid in één indicator samenvatten, blijkt de groep Werkgevers het meest optimistisch, gevolgd door de groep Overheid. Werknemers zijn het minst optimistisch.

Bij de verwachtingen en oordelen van de Nederlandse bevolking is nagegaan in hoeverre deze samenhangen met diverse achtergrondkenmerken (leeftijd, geslacht, opleiding, woonsituatie, sociaaleconomische categorie, regio, huishoudentype, levensbeschouwing). We vinden onder meer dat jongeren en hoger opgeleiden relatief optimistisch zijn over de ontwikkeling van werkgelegenheid en werkloosheid, terwijl huurders hierbij in het algemeen

tot de pessimisten gerekend moeten worden. Verder zijn mannen optimistischer over de ontwikkeling van het aantal vrouwen in topposities dan vrouwen, en nemen mannen, jongeren, inwoners van het Noorden en protestanten en rooms-katholieken relatief weinig discriminatie op basis van etnische afkomst waar.

De oordelen in de loop van de tijd

De kredietcrisis heeft uiteraard de oordelen en verwachtingen sterk beïnvloed. Vooral de verwachtingen ten aanzien van werkgelegenheid en werkloosheid waren in 2007 behoorlijk optimistisch. In 2008, toen de arbeidsmarktenquête gehouden werd vlak voordat de wereldwijde omvang van de crisis duidelijk werd, was dit optimisme al flink gezakt, en in 2009 was de stemming totaal omgeslagen. In 2010 zijn we bij een aantal onderwerpen (werkgelegenheid, werkloosheid algemeen) weer bijna terug op het niveau van 2007 maar in een aantal andere gevallen (werkloosheid ouderen, langdurige werkloosheid, achterstand allochtonen) duidelijk nog niet.

Waar we hierboven zagen dat de arbeidsmarktprofessionals in het algemeen optimistischer waren dan de Nederlandse bevolking geldt dit niet voor alle jaren en alle onderwerpen in dezelfde mate. Zo zijn de verschillen tussen arbeidsmarktprofessionals en de Nederlandse bevolking ten aanzien van de ontwikkeling van de werkgelegenheid, de werkloosheid onder ouderen en de langdurige werkloosheid in de loop der jaren duidelijk kleiner geworden en is de Nederlandse bevolking in 2010 zelfs optimistischer waar het gaat om de arbeidsparticipatie van vrouwen en het aantal vrouwen in topposities.

Hebben de oordelen en verwachtingen van de arbeidsmarktprofessionals nu een meerwaarde in vergelijking met die van de Nederlandse bevolking? Waar het gaat om de ontwikkeling van de werkloosheid en de werkgelegenheid lijkt het er niet erg op. Geen van beide groepen zag in 2007 de crisis aankomen en het grotere optimisme van de arbeidsmarktprofessionals zou zelfs tot de conclusie kunnen verleiden dat de Nederlandse bevolking het beter zag dan de arbeidsmarktprofessionals. Aangezien in de vraagstelling niet omschreven wordt wat precies moet worden verstaan onder bij voorbeeld 'sterk dalen' en 'licht stijgen' zou een dergelijke beoordeling van de kwaliteit van de voorspellingen echter niet juist zijn.

De data in retrospectief

Bij enkele vragen uit de arbeidsmarktenquête 2009 is wel een vergelijking met de realisaties uit 2010 mogelijk. Zo is gevraagd naar het aantal werklozen op het dieptepunt van de crisis, en dit aantal is met name door de arbeidsmarktprofessionals duidelijk te hoog ingeschat – tenminste als we ervan mogen uitgaan dat we het dieptepunt inmiddels zijn gepasseerd. De arbeidsmarktprofessionals zijn daarbij overigens in het goede gezelschap van de rekenmeesters van het CPB.

Ook waar het gaat om het identificeren van de sectoren en groepen die het meest door de economische crisis zijn getroffen lijkt de Nederlandse bevolking het zeker niet slechter te doen dan de arbeidsmarktprofessionals. Interessant daarbij is dat beide groepen ouderen in hoge mate tot de risicogroepen rekenen, terwijl daar in de recente cijfers van UWV werkbedrijf over de werkloosheidsontwikkeling onder niet-werkend werkzoekenden geen aanleiding voor is: de werkloosheid onder ouderen is met de crisis niet sterker toegenomen dan onder andere leeftijdscategorieën. In deze zin lijkt er sprake van zoiets als een probleemmythe. Daar past evenwel een relativering bij: zo is de kans op uitstroom naar werk met name onder ouderen (sterker dan bij de andere leeftijdsgroepen) door de crisis afgenomen. De participatiegraad onder ouderen tenslotte ligt nog steeds lager dan de gemiddelde arbeidsparticipatie, maar is in weerwil van de crisis de afgelopen jaren toch gestegen.

Onderverdeeld naar opleiding blijken zowel arbeidsmarktprofessionals als de Nederlandse bevolking de lager opgeleiden als de risicogroep te identificeren. Hier merken we op dat de werkloosheidspercentage van lager opgeleiden is gestegen, maar niet sterker dan die van andere opleidingscategorieën, zoals bijvoorbeeld middelbaar opgeleiden. Dat wil niet zeggen dat er onder lager opgeleiden geen probleem is. Zo is de werkloosheid onder werkzoekenden met alleen VMBO of lager in 2010 twee maal zo hoog als het gemiddelde werkloosheidspercentage. Maar dit was ook vóór de crisis al het geval.

Curricula Vitae sprekers

mr. Pieter Jan Biesheuvel, voorzitter Raad voor Werk en Inkomen

Pieter Jan Biesheuvel (1949) is voorzitter van de Raad voor Werk en Inkomen.

Biesheuvel studeerde Nederlands recht in Amsterdam. Daarna werkte hij o.a. bij de Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond, de Unie van Waterschappen en de Agrarische Sociale Fondsen in Den Haag. Van 1986 tot 2002 zat hij voor het CDA in de Tweede Kamer. Hier was hij woordvoerder op het gebied van verkeer en waterstaat, volkshuisvesting en sociale zaken. Na zijn vertrek uit de kamer was hij o.a. voorzitter van Cedris, de brancheorganisatie van SW-bedrijven.

Sinds 2008 is hij voorzitter van de Raad voor Werk en Inkomen. Naast zijn voorzitterschap van de RWI is hij onder andere ook voorzitter van de Raad voor Rechtsbijstand en het bedrijf Horeca.

**Aart de Geus, Deputy Secretary General
Organisation for Economic Cooperation and Development, Paris**

As Deputy Secretary-General, Mr. Aart de Geus is responsible for the OECD agenda in the areas of Employment, Labor, Social Affairs, (including Pensions, Health and Migration), Education, Public Governance and Territorial Development. He also oversees the coordination of the horizontal project on Making Reforms Happen, the OECD activities on Gender and Diversity Issues, the preparation of Ministerial Council Meetings.

Mr. De Geus, a Dutch national, was Minister of Social Affairs and Employment in the Netherlands from 2002 until 2007. As Minister, Mr. De Geus introduced major reforms in the Dutch social security system, notably by turning it into an activating system where citizens, employers and local authorities take their own responsibilities. During the four years of his tenure, he concluded major national agreements with social partners on wages, reforms of social security and tax-facilities for early retirement. He chaired the OECD Social Policy Ministerial Meeting in 2005 and has served in various functions at local, national and international level.

From 1998 until 2002, Mr. De Geus was a partner in Boer & Croon, an Amsterdam-based company for strategy and management, where he worked in the fields of governments, health care, pensions and human resource development.

Mr. De Geus served as vice-chairman of the executive board of the National Federation of Christian Trade Unions from 1993 to 1998, where he focused on social security, health care, pensions, labor market policy, income policy and education. He had been member of the Trade Union's executive board since 1988. Prior to that, Mr. De Geus worked as a lawyer in the industry sector of the Christian Trade Union.

Mr. De Geus has a law degree from the Erasmus University in Rotterdam and post-graduate studies in labor law from Nijmegen University. Mr. De Geus is married and has three children. Mr. De Geus took up his duties on 5 March 2007.

**Gerjoke Wilmink, directeur
Nibud**

Gerjoke Wilmink (1960) is sinds juni 2000 directeur van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud). Het Nibud is een onafhankelijke stichting die al 30 jaar tot doel heeft mensen te helpen bij het maken van keuzes die budgettaire consequenties hebben en bij het in balans brengen en/of houden van hun inkomsten en uitgaven. Dit gebeurt door rechtstreekse voorlichting aan consumenten. Daarnaast staat het Nibud professionals bij: bedrijven en instanties die zich via hun beleid, advisering en/of voorlichting bezighouden met het budget van consumenten.

Voor zij bij het Nibud terecht kwam, was Gerjoke onder meer directeur van het communicatiebureau van de WoningraadGroep BV, uitgever bij de SDU en adjunct-hoofdredacteur van de Staatscourant.

Nevenfuncties: lid Reclame Code Commissie; bestuurslid 'Weet wat je besteedt', een stichting die zich richt op het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van jongeren (www.wwjb.org); lid redactie van het Kluwer tijdschrift Schuldsanering; lid stuurgroep Jongeren & Schulden Hogeschool Utrecht; lid raad van advies NVVK (vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren); lid stuurgroep van het platform CentiQ, Wijzer in Geldzaken; lid raad van advies van de Nederlandse Vereniging tot Ontwikkeling van het Reken-Wiskunde-onderwijs (NVORWO), lid European Consumer Debt Network.; lid stuurgroep project Jongeren & Schulden, Hogeschool Utrecht; mentor bij het FNV mentorproject Topvrouwen; lid klankbordgroep Landelijk Steunpunt Thuisadministratie; ambassadeur Stichting Pensioen kijker (www.pensioen kijker.nl); lid comité van aanbeveling van de Nederlandse Verzekeringsawards.

**Jules Theeuwes, wetenschappelijk directeur
SEO Economisch Onderzoek**

Jules Theeuwes (1944) is emeritus hoogleraar toegepast economisch onderzoek aan de economische faculteit van de Universiteit van Amsterdam en wetenschappelijk directeur SEO Economisch Onderzoek.

Hij was lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) van 2002 tot 2007. Hij is voorzitter van de Adviescommissie Sociale Statistiek van het CBS, lid van de redactieraad van de Amsterdam University Press en van het Tijdschrift voor Arbeidsmarktvraagstukken en lid van het economenpanel van BNR Nieuwsradio.

Hij is founding editor van Labour Economics: An International Journal (Elsevier). Zijn wetenschappelijke publicaties liggen op het terrein van de arbeidsmarkteconomie en de economische analyse van het recht.

**René Paas, voorzitter
Divosa**

René Paas (1966) is voorzitter van Divosa, de vereniging van managers op het terrein van werk, inkomen en participatie. Divosa ondersteunt haar leden in hun werk om (kwetsbare) burgers te laten meedoen aan de samenleving. Dit doet Divosa door lobbyen, netwerken en het brengen van kennis en inspiratie.

Naast zijn werk voor Divosa, is René Paas voorzitter van de Federatie Opvang, de vereniging van instellingen voor dak- en thuislozen en vrouwenopvang. Daarnaast is hij lid van de raad van toezicht van een ROC en de VU Windesheim.

René Paas is getrouwd en vader van drie kinderen.

- René Paas studeerde Bestuurswetenschappen en Nederlands Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen.
- Van 1992 tot 1996 werkte hij als organisatieadviseur bij BDO Management Consultants. Daar gaf hij strategische adviezen aan overheden, onderwijs- en zorginstellingen.
- In 1996 werd hij wethouder van Groningen. Hij beheerde de portefeuilles stadsbeheer en milieu, volksgezondheid, sport en internationale betrekkingen.
- Paas schreef twee keer mee aan het verkiezingsprogramma van het CDA (in 1994 en 2002).
- Van 2005 tot 2009 was hij voorzitter van CNV Vakcentrale. In deze functie vertegenwoordigde hij het CNV in polder, politiek en publiek.
- Sinds 1 september 2009 is René Paas de voorzitter van Divosa.

Drs. Hans Kamps
Kroonlid SER
Voorzitter Algemene Bond Uitzendondernemingen

Opleiding:

- HEAO, richting economisch-juridisch (afgerond 1974)
- Algemene Economie Vrije Universiteit Amsterdam (cum laude, afgerond 1978)

Specialisaties:

- openbare financiën en econometrie

Huidige functies:

- Voorzitter Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU)
- Kroonlid Sociaal Economische Raad (SER)
- Voorzitter Stichting Microfinanciering en ondernemerschap
- Voorzitter MOgroep Jeugdzorg
- Voorzitter CrossOver (kenniscentrum jong gehandicapten)
- Voorzitter Programmacommissie MKB en ondernemerschap
- Voorzitter Cultureel JeugdPaspoort
- Bestuurder B&A / Zwind
- Lid landelijke sponsorteam bestrijding jeugdwerkloosheid SZW
- Lid ondersteuningsteam arbeidsmarktbeleid Ministerie SZW
- Commissaris FD Mediagroep
- Commissaris Eurindustrial
- Commissaris Staatsloterij
- Lid Vereniging van Ondernemers in de Zorg (Veroz)
- Lid Raad van Toezicht KPC
- Lid Raad van Advies Salto
- Lid Raad van Advies SITA
- Lid Raad van Advies Governance Support
- Lid Raad van Advies ASN-bank
- Lid Raad van Advies Verzekerd Wonen Nederland
- Voorzitter expertteam Taskforce Technologie, Onderwijs en Arbeidsmarkt (TOA)
- Voorzitter Nationaal Netwerk Microfinanciering

Relevante ervaring bedrijfsleven:

- Medeoprichter Vakcolleges
- Directeur/oprichter KPMG Bureau voor Economische Argumentatie
- Mede-oprichter uitgeverij Thoeris
- Mede-oprichter Governance Support
- Mede-oprichter PPA (Pharmacy Public Affairs)

Journalistieke werkzaamheden:

- Dolumnist o.a. Het Financiële Dagblad
- Adviseur redactie televisieprogramma Buitenhof
- Auteur van columns en artikelen in diverse dag- en weekbladen
- Dagvoorzitter op congressen en symposia

Voormalige functies:

- Oprichter onderzoeksbureau Tweede Kamer
- Adviseur presidium Tweede Kamer
- Lid Adviescollege Toetsing Administratieve Lastenverlichting Bedrijfsleven (Actal)
- Beleidsmedewerker ministerie van Economische Zaken
- Voorzitter Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening Zuidelijk Noord-Holland (regio Amsterdam)
- Voorzitter MDW-werkgroep Persoonlijke Dienstverlening
- Lid Taskforce Linschoten m.b.t. bezuinigingen AWBZ
- Redacteur Economisch Statistische Berichten
- Directeur bijzondere projecten KPMG

Stichting Stad en Natuur Almere:

2009 Voorzitter van het stichtingsbestuur.

WMO Raad Almere:

2010 – heden Lid van de raad

Skills Netherlands:

2010 – heden Lid van de raad van Toezicht.

Bijzonderheden

1997 “Meest ondernemend bedrijf Almere 1998”, prijs Gemeente Almere/VBA

2000 Toekenning “Bonifatiusspeld” door Gemeente Almere.

2008 / 25 april Benoemd tot “Officier in de Orde van Oranje – Nassau” (ministerie EZ)

**Melek Usta, directeur
Colourful People**

Melek Usta rondde in 1994 de deeltijdstudie HBO Personeel en Arbeid af. Zij heeft daarna gerichte managementopleidingen gevolgd. Haar loopbaan startte zij bij een grafisch bedrijf op de HR afdeling. In 1995 maakte zij de overstap naar de uitzendbranche en ging werken voor Start People, waar zij een snelle carrièrelijn doorliep. Op haar 29ste was zij regiomanager en verantwoordelijk voor meerdere vestigingen. In 2000 besloot zij voor zichzelf te beginnen en richtte Colourful People op.

Nevenfuncties:

- lid Raad van Toezicht Esprit Scholengroep Amsterdam
- lid Raad van Toezicht Stichting De Regisserende Gemeente
- lid van het Kwaliteitsteam Stedelijke Vernieuwing Deventer
- lid Adviesraad Politie Diversiteit
- bestuurslid Stichting DHV (Ingenieursbureau)
- lid Bestuur Landelijke Samenwerkingsverband Aandachtswijken
- lid Bestuur Stichting Tannet (Turks Academisch Netwerk)
- lid van het Innovatieplatform van het Kabinet Balkenende, waar zij verantwoordelijk is geweest voor het thema 'Slimmer Werken' (2007 – 2010)

Melek Usta is verder uitgeroepen tot Zwarte Zakenvrouw 2006.

**Mathi Bouts, oud-voorzitter KLM Ondernemingsraad
KLM**

Ervaring:

- 1996 – heden Purser
KLM
De purser is leidinggevende van het cabinepersoneel aan boord van de Boeing 737's en verantwoordelijk voor een veilige en punctuele vluchtuitvoering, evenals een effectieve en efficiënte service aan de klant.
- 1996 - heden Raadslid KLM Ledenraad VNC
VNC (Vakbond Nederlands Cabinepersoneel)
De KLM Ledenraad is het parlement van de KLM-sectie (de grootste sectie) binnen de vakbond VNC en bepaalt samen met het KLM-sectiebestuur het beleid van de vakbond en stemt namens de leden over de CAO (wijzigingen).
- 2006 - 2010 Vice-voorzitter AF KLM Europese Ondernemingsraad
2004 - 2010 Voorzitter KLM Ondernemingsraad
(Air France) KLM
De voorzitter geeft richting en leiding aan de KLM Medezeggenschap door te coördineren, te stimuleren en te begeleiden. Vertegenwoordigt de ondernemingsraad naar de KLM Directie en derden (ook in gerechtelijke procedures). Hij is woordvoerder van de KLM Ondernemingsraad. Zit de vergaderingen van de raad voor en is eindverantwoordelijk voor het OR budget en de aansturing van het ambtelijke secretariaat.
- 1987 - 1997 Steward
KLM

Opleiding:

- 1978 - 1987 Wiskunde / Filosofie
Katholieke (Radboud) Universiteit Nijmegen

Aanvullende informatie:

In 2010 benoemd tot Ridder in de orde van Oranje Nassau;
In 2009 spreker op het Multinationale Ondernemingsradenoverleg (MNO) over de rol van medezeggenschap rond MVO vanuit de KLM praktijk.

**Leo Hartveld, lid hoofdbestuur
FNV Vakcentrale**

Drs. Leo Hartveld (1956) is sinds het najaar van 2006 lid van het hoofdbestuur van Nederlands grootste vakcentrale, de FNV. Hij studeerde politicologie, werkte kort in het onderwijs en stapte in 1985 over naar de vakbond voor bouwvakkers, FNV Bouw. Binnen het Federatiebestuur van de FNV beheert Hartveld o.a. de portefeuilles arbeidsmarkt, arbeidsomstandigheden en sociale zekerheid. Ook is hij penningmeester van de 1,4 miljoen leden tellende FNV.

Leo Hartveld is werknemerslid van de Sociaal Economische Raad en participeert als zodanig o.a. in de SER-commissies Arbeidsmarkt- en Onderwijsvraagstukken (AMV), Sociale Zekerheid (SZ) en de Ad hoc Commissie Positie Zelfstandig Ondernemers (CPZO). Ook is hij bestuurslid van de Stichting van de Arbeid en vicevoorzitter van de Raad voor Werk en Inkomen.

**Myra Koomen, wethouder Enschede
VNG**

Opleiding

1978-1985	Atheneum aan het 'Zeldenrustcollege' te Terneuzen
1985-1991	Arabische taal- en letterkunde aan de Katholieke Universiteit Nijmegen
1985-1986	propedeuse Arabisch
1985-1988	basisstudie Arabisch
1988-1991	keuzeonderdelen (zie bijlage 1)
augustus '91	doctoraalbul

Praktijkervaring

10 april 2006 tot heden:	Wethouder van de gemeente Enschede. Portefeuille Sociale Zaken (Werk en Inkomen), arbeidsmarktbeleid, Grote Steden Beleid en stadsdeelwethouder van stadsdeel West.
Van juli 2002 tot 6 juni 2006:	Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal. Portefeuille: financiën, sociale zaken, volksgezondheid en landbouw. Woordvoerderschappen: financiële markten, VPL, inkomensbeleid, armoede en schuldhulpverlening, grensoverschrijdende sociale zekerheid en zorg, grensarbeidersproblematiek en pachtbeleid.
Vanaf 23-3-1999:	Eenzijds werkzaam als assistent-manager van de afdeling Cliënten Advies bij de Rabobank Terneuzen-Axel en anderzijds als teamcoördinator van de afdeling Cliënten Service, de binnendienst, call-center en waardenbeheer. Ook direct leiding gegeven aan de bijkantoren Axel en Sluiskil. Coördinator MOT-meldingen en AO/IC bankbreed.
Van 1-4-'96 tot 22-3-1999	Werkzaam als coördinator administratie van de vestiging Terneuzen bij Arbo Unie Zeeland. Het betrof een full-time dienstverband. De werkzaamheden bestonden uit het direct leidinggeven aan een tiental administratief medewerkers, doktersassistenten en interieurverzorgsters en overige managementtaken op vestigings- en organisatorisch niveau.
Van 1-9-1991 tot 31-3-1996	Werkzaam als ambtelijk secretaris van de ondernemingsraad De Honte te Terneuzen, ondernemingsraad Antonius Ziekenhuis te Oostburg en van de centrale ondernemingsraad van de Stichting Ziekenhuisgroep Zeeuwsch-Vlaanderen. Het betrof een werkverband van 80%. De werkzaamheden bestonden uit het leveren van organiserende, coördinerende en ondersteunende taken bij de beleidsvoorbereiding en daarnaast het leveren van secretariële ondersteuning aan de ondernemingsraad.
Van juni '95 tot en met maart '96	coördinator van een werkgroep "invoering functioneringsgesprekken" in Ziekenhuis Zeeuws-Vlaanderen.

Nevenactiviteiten:

- april '93 – september 2000: Secretaris en bestuurslid van het CDA Vrouwenberaad Zeeland
- november '93 tot november '97: Bestuurslid van de CDA afdeling Terneuzen
- van september '94 tot november '97: Voorzitter van het PR-team van de CDA afdeling Terneuzen
- augustus '94 - 2001 : Lid van het Dagelijks Bestuur CDA van de Provinciale Afdeling Zeeland
- september '94-2001: Lid van de scholingscommissie van CDA Zeeland
- 1999-2004: Lid van afdelingsbestuur CDA Hontenisse
- januari '95 – 1999: Bestuurslid van de Stichting Katholiek Schoolbestuur Terneuzen
- 1999 – 2004: Lid en later voorzitter van de Inter Parochiële Vereniging Oost Zeeuws-Vlaanderen

Nevenfuncties tussen 2002 – 2006:

- Lid adviescommissie sociale begeleiding stichting Zorgzaam (onbetaald)
- Beschermvrouwe stichting Scratch Messiah Zeeland (onbetaald)
- Lid Raad van Advies work/life specialist homerun b.v., later Qidos genaamd (onbetaald)
- Lid Comité van Aanbeveling Wereld Vredesvlam (onbetaald)
- Lid Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad (onbetaald)
- Lid Stuurgroep Ouderen en Arbeid Zeeland (onbetaald)

Nevenfuncties tussen 2006-2010 uit hoofde wethouderschap:

- Voorzitter Stadbank Oost Nederland (SON) sinds april 2006
- Lid Regiegroep GS-beleid provinciaal
- Voorzitter Regionaal Platform Fraudebestrijding sinds april 2006
- Lid Bestuur VNG Overijssel sinds 15 mei 2006
- Lid G27, sociale pijler, coördinator GS-beleid namens college B&W
- Voorzitter Platform Onderwijs, Werk en Inkomen Twente sinds april 2006

Nevenfuncties tussen 2006-2010 op persoonlijke titel:

- Voorzitter landelijke Raad van Advies van NVVK in kader van vernieuwing schuldhulpverlening sinds augustus 2006
- Commissaris bij Salland Verzekeringen vanaf 1 januari 2007 (betaald)
- Ambassadeur bij de Stichting Kans voor een Kind sinds september 2007
- Voorzitter van de commissie Saxion Prijs vanaf september 2007
- Lid van de Raad van Advies van Reflexo vanaf 1 juli 2007
- Lid van de Rotary-club Hengelo-Enschede dubbelstad vanaf 1 september 2007
- Ambassadeur van de Stichting Enschede City Events vanaf april 2008
- Lid Raad van Advies Stichting Samenwerking voor Urente Noden.nl vanaf mei 2008
- Lid Comité van Aanbeveling Stichting Christelijke Schuldhulpverlening (SCS) vanaf juni 2008

**Hans de Ruiter, HR Directeur Heineken Nederland
VNO-NCW**

De heer De Ruiter (50 jaar) is vanaf september 2001 in dienst van Heineken in de functie van HR Directeur voor de organisatie in Nederland. In die hoedanigheid is hij lid van de directie Heineken Nederland.

Hij studeerde Nederlands recht aan de Rijksuniversiteit Leiden, waar hij afstudeerde bij Prof. mr. M.G. Rood op het onderwerp “de rechtspositie van werkwilligen bij staking”.

Na voltooiing van zijn studie trad hij in 1985 in dienst bij NV Interpolis in Tilburg bij de Dienst Sociale Zaken. In 1986 trad hij in dienst van de Havenwerkgeversvereniging SVZ als CAO-onderhandelaar. Het grootste gedeelte van zijn loopbaan bracht hij door bij ECT (1989 – 2001), alwaar hij nauw betrokken is geweest bij sociale problematiek van deze onderneming en van de bedrijfstak Havens.

De heer De Ruiter heeft gedurende zijn loopbaan vele bestuursfuncties vervuld. Momenteel is hij DB-lid en AB-lid bij zowel VNO-NCW als bij AAVN. Binnen VNO-NCW is hij voorzitter van de CVAB.

Publicaties RWI 2010

Reeds uitgebrachte publicaties

06-10-2010	Brochure 'Leren als je werkt'
30-09-2010	Resultaten enquête onder aanbieders op de arbeidsmarkt en resultaten omnibusenquête onder gemeenten (interactieve webapplicaties)
24-08-2010	Onderzoeksrapport 'Wajongers op de werkvloer'
22-07-2010	Onderzoeksrapport 'Ondersteuning van zzp'ers door gemeenten'
06-07-2010	Arbeidsmarktanalyse 2010
15-06-2010	Voorbeeld Overeenkomst Regionale Vraaggerichte Samenwerking
03-06-2010	Onderzoeksrapport 'Onderweg naar morgen. Arbeidsmarktbeleid van gemeenten en sociale partners
10-05-2010	Onderzoeksrapport 'Gezondheidsbeleving en werkhervatting 35-minners'
26-03-2010	Advies 'Werken met zorg'
28-01-2010	Werkwijzer Scholing
14-01-2010	Voorbeeld Stimuleringsregeling Regionale Vraaggerichte Re-integratie samen'
28-01-2010	Onderzoeksrapport 'Het verhaal van de klant'

Te verwachten publicaties

November	Factsheet Re-integratie
November	Advies en handreiking Zelfsturing
December	Wajong Wijzer voor werkgevers
December	Analyse niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers)
December	Analyse Werkende armen

Alle publicaties zijn te vinden op www.rwi.nl

Raad voor Werk en Inkomen

De Raad voor Werk en Inkomen (RWI) is het overlegorgaan en expertisecentrum van werkgevers, werknemers en gemeenten. De RWI doet onderzoek naar en geeft adviezen over het brede terrein van werk en inkomen. Met voorstellen aan de regering en andere partijen wil de RWI bijdragen aan een goed functionerende arbeids- en re-integratiemarkt.

Contact

Neem voor vragen, opmerkingen en suggesties contact op via info@rwi.nl

Kijk voor meer informatie over de RWI op www.rwi.nl. Alle publicaties zijn hier gratis te downloaden. Ook vindt u hier een uitgebreid overzicht van relevante externe publicaties.

Wilt u op de hoogte blijven van de ontwikkelingen op de arbeids- en re-integratiemarkt? Wilt u weten welke activiteiten en publicaties de RWI ontwikkelt? Meldt u zich dan aan op www.rwi.nl voor RWI-zine, de digitale nieuwsbrief van de RWI.